

Elna Roig
Doctora en Ciències Polítiques
elnaroig@gmail.cat

VOLTA EL MÓN...

El difícil rol de la UE en l'esfera internacional

En el Parlament Europeu hi ha una clara presència de partits euroescèptics, però amb una base ideològica heterogènia que els fa difícil actuar amb certa unitat de vot. Des d'un enfocament purament europeista, la presència d'aquests partits esulta clarament preocupant. Cal, però, intentar anar més enllà de la preocupació i començar a analitzar amb detall què és el que està fent que algunes elits polítiques i un bon nombre de ciutadans poc a poc s'allunyin de la UE.

De raons n'hi ha tantes com plurals són els perfils dels partits que han marcat les directius euroescèptiques a les diferents eleccions. Entre els arguments més repetits hi ha el reflex de les conseqüències polítiques d'una crisi econòmica devastadora i una unió econòmica encara massa feble.

Però la UE té segurament d'altres debilitats que cal tenir en compte i l'actual conflicte amb Ucraïna n'ha seguit posant de relleu una de força clara: la incapacitat de respondre a aquest i altres conflictes amb la claredat i contundència necessàries per poder-se erigir com un actor de pes en les relacions internacionals. La UE segueix sent un actor dèbil en l'aspecte d'unitat no tan sols en el camp econòmic sinó també en alguns dels requisits imprescindibles per configurar una veritable estructura supranacional. I el més preocupant és que no hi ha senyals positius per pensar que aquesta debilitat pugui millorar a curt termini. Aquesta situació és percebuda com a tal no tan sols pels propis ciutadans sinó també per part dels principals actors internacionals. El cas del conflicte entre Rússia i Ucraïna n'és un exemple clar, com mostra la falta d'una reacció ràpida i ferma davant de l'atac al vol MH17. Però no és l'únic exemple, ja que sense anar gaire enrere podem qüestionar-nos la incapacitat que ha demostrat la UE per erigir-se com un mediador neutral en la recent escalada de conflicte entre Israel i Palestina.

En aquest context canviant val la pena recular gairebé deu anys quan l'aleshores president de la Comissió Europea, Ro-

La UE és un actor dèbil en l'aspecte d'unitat no tan sols en el camp econòmic sinó també en alguns dels requisits imprescindibles per configurar una veritable estructura supranacional

mano Prodi, expressava el seu desig d'avançar cap a un futur en què la UE i els seus veïns més propers, des del Marroc fins a Rússia i el Mar Negre, configurarien «un cercle d'amics». El cert, però, és que cada vegada més la UE es veu envoltada per un cercle de conflictes on resulta urgent i imprescindible tenir-hi un posicionament clar i segurament també actiu. Tot i això, el cost de mantenir tots els estats membres «units» genera sovint la necessitat d'impulsar polítiques d'acords tímids o que no van més enllà de la recerca d'un mínim denominador en comú. Fins ara, l'acció exterior de la UE ha estat segurament un dels àmbits més afectats per aquest criteri. Si no hi ha canvis, en el termini de poques setmanes Federica Mogherini ocuparà el càrrec d'Alta Representant de la Unió pels Afers Exteriors, havent d'afrontar el repte d'aconseguir que la UE sigui capaç de donar resposta a un món ràpidament canviant on aquest model de resposta de mínims és percebut, no tan sols pels ciutadans sinó també per la resta d'actors internacionals, com una política d'inacció.

En aquesta línia, recentment, dos articles publicats un al *Financial Times* —*The divisions behind Europe's declining influence* de Wolfgang Münchau—, i l'altre a la revista *Foreign Affairs* —*Why the Ukraine crisis is the West's fault* de John Mearsheimer— han posat de nou

al centre del debat la relació gairebé directa entre la falta d'unitat entre els estats membres i la conseqüent manca de força de la UE com un actor internacional *per se*. Com argumenta Münchau, resulta difícil pensar que el president Vladimir Putin hagués actuat tan despietadament respecte Ucraïna si a l'altra banda hagués topat amb una UE forta tant a nivell polític com econòmic. Per la seva banda, Mearsheimer situa bona part de la responsabilitat de l'actual crisi a Ucraïna a mans dels EUA i la UE. L'autor defensa la necessitat de convertir Ucraïna en un veritable terreny neutral entre Rússia i la UE. S'obvia així, l'existència d'un clar interès per estrènyer lligams amb la UE per part de bona part dels ucraïnesos i com aquest podria ser un factor de pes a l'hora de reforçar la política de veïnatge de la UE.

La realitat és, per tant, força més complexa del que un joc de suma zero ens pot oferir. En aquest sentit, la solució per avançar cap a un rol mínimament rellevant en la geopolítica internacional passa no tant per agafar-se a aquest repte en un sentit abstracte i global, sinó per fixar quines són les prioritats o àmbits on realment la UE pot plantejar-se actuar amb un clar esperit d'unitat. I això s'haurà de fer introduint una important dosis de realisme. En definitiva, cal assumir que els estats membres a curt i mitjà termini seguiran mantenint

un seguit de prioritats pròpies de difícil renúncia. Així, un dels grans reptes de la nova Alta Representant serà el de determinar en quins àmbits és possible arribar a un consens, en quins el consens resultarà difícil i, finalment, en quins no tan sols hi ha una clara falta de consens sinó també un fort conflicte d'interessos entre els mateixos estats membres.

Un exemple clar d'aquest xoc d'interessos entre els diferents països membres el trobem en les seves relacions amb Rússia i la gran diversitat de lligams energètics, comercials o de turisme. Un context com aquest gairebé impossibilita l'aplicació de veritables sancions o polítiques actives. Però els Afers Exteriors de la UE poden anar més enllà d'aquestes limitacions i centrar-se en reptes assumibles com l'estabilització d'un veritable cos diplomàtic europeu o la promoció d'una política de veïnatge prou atractiva com perquè pugui arribar a considerar-se una alternativa de pes al difícil procés d'ampliació. Tenir aquestes línies divisòries clares pot ser útil a l'hora de pensar una política gradual i realista. El preu a pagar pot ser que s'avanci més lentament, però el benefici serà que els passos que es facin siguin amb més força i pragmatisme i l'objectiu de fons un de ben clar: no ens podem permetre el luxe de caure en la irrellevància absoluta de la UE com a actor internacional. ◀